

Martin Smedjebacks slutplädering i Linköpings tingsrätt – 2009.04.14

Ärade tingsrätt och åhörare,

Jag kommer i min slutplädering yrka på frikännande för vår fredsaktion den 22 mars 2009. Jag kommer att visa på att vi genom vårt försök att avrusta Jas-plan för export gjorde vårt bästa för att verka för fattigdomsbekämpning och minska risken för kärnvapenkrig.

Jag vill börja med att ta upp fattigdomsbekämpning

”Att utrota fattigdomen i världen är mänsklighetens största moraliska, politiska och ekonomiska utmaning och en förutsättning för fred, stabilitet och hållbar utveckling.”

Det är inte jag själv som har formulerat denna mening. Den kommer från en proposition antagen av Sveriges riksdag – som la grunden för programmet *Politik för global utveckling*. Denna säger att alla politikområden i Sverige skall sträva mot samma mål och målet är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling.

Fattigdomen i världen är ett massdödande i det tysta. Varje dag dör fler än 30 000 människor av fattigdomsrelaterade orsaker. Varje dag, vecka efter vecka, månad efter månad. Denna dagliga dödssiffra motsvarar tio stycken elfte september-attacker. Det sorgligaste är kanske att detta inte hade behövt ske. Vi har resurserna för att ge alla människor på jorden tillräckligt mycket mat, tak över huvudet och sjukvård. Problemet är att vi felprioriterar. En av de värsta felprioriteringar våra ledare gör är att de satsar på militära rustningar istället för att satsa våra gemensamma resurser på livgivande insatser som t.ex. sjukvård och utbildning.

I en rapport från februari 2009 lyfter Svenska Freds- och skiljedomsföreningen fram att det största hindret i Sveriges ambition att bidra till en samstämmig och kraftfull politik för fattigdomsbekämpning är Sveriges vapenexport. Det är inte bara freds rörelsen som är av denna uppfattning. Även Sveriges riksdag slog 2003 fast att det är ”angeläget att svensk vapenexport inte motverkar arbetet för att nå målet om en rättvis och hållbar global utveckling”.

Då är den givna frågan – har detta riksdagsbeslut följts? Låt oss titta på vapenexporten för 2008. Nummer ett på listan är Sydafrika med import av svenska vapen för 1,9 miljarder kronor. Minst en tredjedel av Sydafrikas befolkning lever i svår fattigdom. På femteplats på listan över de största importörerna av svenska vapen hittar vi Pakistan som under året köpt svenska vapen för 846 miljoner kronor. Pakistan, ett av världens fattigaste länder, lägger ner mer resurser på försvaret än på utbildning och hälsa tillsammans. Bland de länder som har importerat vapen från Sverige under 2008 hittar vi också länder som Indien, Jordanien, Namibia, Tanzania och Indonesien.

Det kan alltså konstateras att Sverige genomfört mycket stora krigsmaterielaffärer med flera länder med allvarlig fattigdomsproblematik. Med tanke på Sveriges program *Politik för global utveckling* kunde det antas att exporten till utvecklingsländer skulle ha minskat. Istället är det precis tvärtom. Svensk vapenexport till utvecklingsländer har mer än fördubblats under de fyra år som gått sedan 2004 då programmet infördes, i förhållande till genomsnittet under de åtta föregående åren.

I februari i år besökte jag Indien, inbjuden att vara med på en nedrustningskonferens i Bangalore. Jag besökte också stridsflygplansmässan Aero India 2009. I Indien lever 80% av befolkningen på mindre än 2 dollar om dagen. Indien spenderar åtta gånger mer på militärutgifter än på vatten och sanitet. Samtidigt dör varje år **450 000** indier till följd av diarré, mer än någon annanstans i världen. Detta har Sverige bidragit till genom att exportera vapen till Indien under flera årtionden. Svenska Saab och Sveriges regering vill dramatiskt utöka denna vapenexport genom att ro hem ett kontrakt om 126 stridsflygplan som Indien planerar att införskaffa. Indien kommer att bestämma sig under 2010 om det blir Jas eller något av de andra stridsflygplanen som de kommer att köpa.

Vissa argumenterar att det är väl upp till varje lands regering att bestämma vad de vill lägga sina pengar på. Indien är väl ändå en demokrati? Förvisso är Indien en demokrati, men man kan ifrågasätta människors möjlighet att på ett aktivt sätt delta i den demokratiska processen när en majoritet av befolkningen lever i en sådan extrem fattigdom att de knappt vet var deras nästa mål mat kommer ifrån. Men även om Indiens demokratiska potential vore optimal så kan ändå inte ansvaret att bekämpa ett lands fattigdom enbart ligga på landet självt. Vi lever i en globaliserad värld och beslut som fattas i ett land kommer obönhörligen att påverka andra länder. Världens länder har dessutom åtagit sig ett gemensamt ansvar att bekämpa fattigdomen

i världen. Vi har gjort detta genom att skriva under deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna och ett antal andra deklARATIONER i FN i syfte att gemensamt bekämpa den globala fattigdomen. Vi har alltså förbundet oss att tänka längre än våra nationella gränser. Detta borde naturligtvis återspeglas i vilka länder vi säljer vapen till.

Det andra området jag skulle vilja ta upp är kärnvapenhotet.

Indien är en kärnvapenmakt. Landets ledning har inte skrivit på Ickespridningsavtalet, som ska begränsa spridningen av kärnvapen och på sikt leda till för total kärnvapenedrustning. Dessutom ligger Indien i en konflikt med en annan kärnvapenmakt, Pakistan, kring Kashmir-området som har varit omtvistat i flera årtionden. Indien har också flera väpnade konflikter inom landet.

Under 2001 till 2008 har den statliga myndigheten ISP (Inspektionen för strategiska produkter) godkänt vapenexport till cirka 60 länder. Under denna tid har endast ett ärende ansetts så känsligt att det lämnats över till regeringen för beslut. Medan vapenexport till USA under brinnande Irakkrig och till konfliktfyllda Colombia och till många andra konflikthärdar har fått ja av ISP, så valde myndigheten att lämna över ärendet om Jas till Indien till regeringen.

Varför bedömde ISP att detta ärende var av en sådan vikt att det skulle lämnas över till regeringen? Jag har själv ringt dem för att fråga men de vägrar svara på detta. Enligt det internationella fredsforskningsinstitutet SIPRI är det mycket sannolikt att Indien kommer att vilja kärnvapenbestycka sina nya stridsflygplan. Detta skulle kunna vara ett av skälen till ISP:s tvekan. Saab säger själva att det är tekniskt omöjligt att hänga kärnvapen på Jas. I reklambladet för Jas säger Saab dock att ”Gripen kommer att uppfylla eller överträffa varje operationellt krav definierat av det indiska flygvapnet”, ett uttalande som verkar öppna dörren även för kärnvapenbestyckning.

I tidningen Pax säger vapenexperten Siemon Wezeman på SIPRI:

- När det gäller Indien, då vet man att de planerar att kärnvapenbestycka sina stridsflygplan. Risken för det är nästan hundra procent. En export av Jas till Indien skulle sträcka sig långt bortom de normala riktlinjerna för svensk vapenexport.

Regeringen kommer varje vår med en rapport om vapenexporten och kontrollen av denna under året som gått. I 2009 års rapport understryker de vikten av att inte bidra till spridningen av massförstörelsevapen. I denna skriver dem:

”I april 2004 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1540. Med stöd av kapitel VII i FN-stadgan fastställer resolutionen genom bindande beslut skyldigheter för alla FN:s medlemsstater i syfte att förhindra och avhålla statliga och icke statliga aktörer från att få tillgång till massförstörelsevapen och deras vapenbärare samt produkter med koppling till sådana vapen.”

Med denna resolution borde det vara omöjligt för Jas att exporteras till Indien eftersom det finns risk att detta svenska stridsflygplan blir bärare av kärnvapen. Därav förstår man ISP:s tvekan att godkänna offert till Saab i denna affär. Men trots denna FN-resolution och Sveriges starka engagemang mot kärnvapen, godkände ändå regeringen offerten till Indien. Därmed riskeras att Jas i framtiden kan komma att användas i en kärnvapenattack.

De Jasplan som vi tänkte hamra på skulle inte till Indien, utan till Sydafrika. Ni kanske därför undrar varför jag i denna rättegång pratar om riskerna med att sälja Jas till Indien? Erfarenheter visar att det är mer effektivt att försöka stoppa oetiska och olagliga kontrakt innan de har skrivits på snarare än efter affären är ett fullbordat faktum. Det går säkerligen att riva upp Jas-kontraktet med Sydafrika, vilket vi förespråkar, men det lär vara svårare än att stoppa ett kontrakt som inte redan har undertecknats. Att förebygga destruktiva och resursslukande vapenaffärer innan de har ingåtts är lika viktigt som att förebygga väpnade konflikter innan de bryter ut.

Det viktigaste idag är inte om vi blir frikända eller dömda. Det viktigaste är frågan om svensk vapenexports vara eller icke vara. Den viktigaste frågan är hur svensk politik ska se ut för att bekämpa fattigdom och hur vi ska kunna hindra svenska företag från att sälja produkter, som istället för att underlätta för människan, leder till död och förintelse. En dag när rollerna är ombytta kommer chefer för vapenföretag, politiker och

tjänstemän som inte har följt riktlinjerna som är tänkta att begränsa vapenexporten, att sitta här, på de åtalades plats.

Då kommer vi medborgare att sitta där, på de målsägandes plats och utkräva ansvar enligt de beslut som har fattats av riksdagen och FN. En dag när rollerna är ombytta skyddar inte lagen längre vapenföretag, utan istället ställs de till svars för de människoliv deras produkter har släckt. En dag när rollerna är ombytta kommer riksdagen att förbjuda svensk vapenexport och istället verka för fred och nedrustning.

Tills den dagen gryr kommer det att finnas människor som på olika sätt verkar för att stoppa de svenska dödliga produkterna innan de bidrar till rikig och fattigdom i andra länder.

Tack för att ni lyssnade!